

TWEE CIRKELS

●●● Toepassing

Bij het bespreken van dilemma's die de leerlingen in hun leven, stage of beroep tegenkomen

●●● Duur

Lesuur

●●● Werkwijze

Stap 1 De klas wordt in tweeën verdeeld en in een binnen- en buitencirkel geplaatst. De leerkracht introduceert de vraagstelling en legt de regels uit of bepaalt deze samen met de leerlingen (zieTips).

Stap 2 Alle leerlingen brengen eigen ervaringen die met de vraag te maken hebben in. Daarna worden de twee meest aansprekende voorbeelden gekozen (de interessantste, moeilijkste, lastigste, waar de inbrenger onzeker over is)

Stap 3 De leerkracht stelt vragen aan de leerling die het eerste gekozen voorbeeld heeft ingebracht: Waarom deed je dat? Hoe kwam je daarbij? Waarom vond je dat? Wat maakte dat je ...? Hoe kun je dat rechtvaardigen? Van welk principe ga je dan uit? Vervolgens koppelt de leerkracht de antwoorden aan de uitgangsvraag. Wat betekenen de antwoorden voor de algemene vraag?

Stap 4 De leerkracht vraagt de leerlingen uit de binnenste kring om vanuit hun eigen ervaringen op dit voorbeeld te reageren: Zouden zij in dat voorbeeld, op dat moment hetzelfde hebben gedaan? Gelden voor hen dezelfde rechtvaardigingen en principes? Wat betekenen hun voorbeelden voor de algemene vraag? De leerlingen uit de buitenste cirkel luisteren en noteren.

Stap 5 Stap 3 en 4 worden herhaald met het tweede voorbeeld als onderwerp. De leerlingen van binnenste en de buitenste cirkel wisselen van plaats.

Stap 6 De leerlingen overlopen samen wat ze tijdens het gesprek hebben geleerd. Waren de leerlingen uit de buitenste cirkel na het eerste voorbeeld al anders over de vraag gaan nadenken? Kregen ze nog nieuwe inzichten bij de bespreking van het tweede voorbeeld?

●●● Tips

- Let op dat de algemene vraag niet zo gesteld wordt dat het antwoord vrijwel vast ligt.
- Spreek voordat het gesprek begint duidelijke regels af, zo mogelijk in overleg met de leerlingen. Bijvoorbeeld:
 - Er worden alleen eigen ervaringen uitgewisseld, je mag dus geen oordeel over een ander geven.
 - Iedereen die wil spreken doet dit door zijn hand op te steken.
 - Iemand die alleen wil luisteren heeft het recht daartoe.
- Om te voorkomen dat steeds dezelfde leerlingen aan het woord komen, kun je alle leerlingen een maximum aantal spreekbeurten geven.
- De leerlingen die de gekozen voorbeelden hebben aangedragen, moeten instemmen met de bespreking daarvan en bereid zijn er vragen over te beantwoorden.
- Bij een belangrijke gespreksfase kun je een korte [denken–delen–uitwisselen](#) vraag geven, waarbij de leerlingen uit de binnenste cirkel met de leerlingen uit de buitenste cirkel samen naar een antwoord op de vraag zoeken.

- De leerkracht is gespreksleider. Hij mag alleen vragen stellen en niet zijn mening geven of eigen ervaringen inbrengen. Het succes van de dialoog hangt af van de open manier van vragen stellen en op het juiste moment door te vragen.

● ● ● Voorbeeld van vragen om door te vragen

- Vragen om uitleg: Wat bedoel je daar precies mee? Kun je dat uitleggen? Kun je daar een voorbeeld van geven?
- Vragen naar redenen en bewijs: Waarom denk je dat? Hoe weet je dat? Wat voor reden had je daarvoor? Kun je die reden uitleggen? Waarom geloof je dat? Wat is het bewijs daarvoor?
- Vragen die een andere zienswijze verkennen: Zou je er ook anders tegenaan kunnen kijken? Wat zou iemand zeggen die het niet met je eens was? Wat is het verschil met jouw opvatting?
- Vragen over de betekenis en gevolgen: Wat zijn de gevolgen daarvan? Klopt dat met wat je eerder hebt gezegd? Is er een algemene regel voor zoiets? Hoe zou je erachter kunnen komen of het waar is?
- Vragen over de vragen: Wat moeten we weten om die vraag te beantwoorden? Is deze vraag moeilijk of gemakkelijk te beantwoorden? Waarom?

● ● ● Voorbeeld van thema's

- Mag je weigeren bepaalde werkzaamheden te doen tijdens je stage?
- Mag je in sommige gevallen liegen?
- Mag je soms iets doen dat tegen de wet is/schadelijk is voor iemand anders?
- Welk gedrag van een klant moet een verkoper/bediende/... wel en welk gedrag niet accepteren?